

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: FRPS/446/2011/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

389/2011. (XII. 20.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ (a továbbiakban: I. r. panaszos) Kanalas Jánosné törvényes képviselő útján, valamint panaszos² (a továbbiakban: II. r. panaszos) 2011. augusztus 2-án előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2011. december 20-án megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1) A panaszosok panaszukat a Testületnek címzett levélben terjesztették elő, abban a következőket sérelmezik.

A II. r. panaszos előadása szerint az I. r. panaszos 2011. július 28-án Ny. településen, a H. úton haladt hazafelé. Mivel ott nincs járda, az úttesten közlekedett. Ekkor érkezett oda egy sárga színű kocsival két, civil ruhába öltözött rendőr, akik az I. r. panaszost igazoltatni kezdték. A személyi igazolványa átadására szólították fel, aminek azonban az I. r. panaszos nem tudott eleget tenni, mert az iratot nem tartotta magánál. A II. r. panaszos ennek kapcsán megjegyzi, hogy az I. r. panaszos fogyatékos, epilepsziás beteg, nem tud írni és olvasni, és ezen okok miatt nem hordja magával az iratait, elmondta ugyanakkor a rendőröknek az

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

² Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

édesanyja nevét és a születési dátumát. Az adatokra a rendőrök ezek után még kétszer rákérdeztek, és az I. r. panaszos a kérdésekre mindannyiszor válaszolt. Ezek után a rendőrök az I. r. panaszos előállítását annak ellenére kezdték meg, hogy a helyszínen jelen volt vele édesapja és két nővére, akik a személyazonosságát igazolták volna. Az előállítás végrehajtása során a rendőrök az I. r. panaszos lábait „szétrúgták”, kezeit megbilincseltek, majd a kapitányságra bezállították.

Amint a II. r. panaszos tudomást szerzett a történetekről, azonnal a rendőrkapitányságra ment az I. r. panaszos irataival, és a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezési határozattal. Az iratokat átadta a [...] -as jelvéyszámú rendőrnek, aki addigra már átöltözött egyenruhába. Közölte vele, hogy az I. r. panaszos epilepsziás, és nem tud írni-olvasni, elmondta továbbá, hogy ő az I. r. panaszos gondnoka, és átadta az erről szóló bírósági határozatot is. A rendőr ezután jelezte a törvényes képviselőnek, vagyis a II. r. panaszosnak, hogy „kívül tágasabb”, várakozzon odakint. A törvényes képviselő ekkor rákérdezett, hogy az I. r. panaszos mit követelt el, amiért előállították, de a rendőrtől csak annyi választ kapott, hogy nem tudta elmondani, hogy júliusban született, hanem júniust mondott helyette.

A kihallgatás ideje alatt a törvényes képviselő több alkalommal is megpróbált bemenni az I. r. panaszoshoz, és azt is jelezte a rendőröknek, hogy az I. r. panaszos nélküle semmit nem írhat alá, de a rendőrök gúnyosan megjegyezték, hogy elég baj, hogy egy ilyen nagy gyerek nem tud írni. Végül, többszöri kérése ellenére a felvett jegyzőkönyvet az I. r. panaszossal írták alá úgy, hogy a törvényes képviselő egy üres papírra leírta az I. r. panaszos nevét a szobán kívül, és azt lemásoltatták. Azt mondták ugyanis a rendőrök, hogy addig nem mehet el az I. r. panaszos a kapitányságról, amíg alá nem tudja írni egyedül a nevét. Az I. r. panaszos így végül aláírta az iratokat anélkül, hogy azok tartalmát ismerte volna, hiszen nem tud olvasni.

A II. r. panaszos nem ért egyet azzal, hogy az I. r. panaszossal szemben civil ruhát viselő rendőr intézkedett, és álláspontja szerint a beteg panaszost ok nélkül szállították be a rendőrkapitányságra, ráadásul annak ellenére, hogy az édesapja és a nővérei is elmondták az adatait az igazoltatás helyszínén. Előadása szerint továbbá a rendőrök az intézkedés helyszínén az I. r. panaszos nemzetiségi hovatartozása kapcsán méltóságot sértő, gyűlölködő kijelentéseket tettek, amelyet több tanú is igazolni tud.

A panaszosok a fentiek alapján kérik a történetek kivizsgálását.

2) Az I. r. panaszos előállításáról kiállított igazolás szerint az intézkedésre a Ny. Település Határrendészeti Kirendeltségen a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 33. §-a alapján, közelebből nem megjelölt okból került sor. Az I. r. panaszos az előállításról hozzátartozó vagy más személy értesítését nem kérte, élelmezésre nem tartott igényt, a fogvatartás ellen panasszal nem élt. A szabadságkorlátozás 2011. július 28-án 16 óra 50 perctől 18 óra 30 percig tartott. Az I. r. panaszos az iratot aláírásával látta el.

3) Az I. r. panaszos által szintén aláírt, az előállított személy jogairól, kötelezettségeiről, valamint az előállító helyiség rendjéről szóló tájékoztató tanúsága szerint az előállítás jogalapja az Rtv. 33. §-a (1) bekezdésének b) pontja volt, amely szerint a rendőr elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki.

4) Az I. r. panaszos egy további, nyilatkozat elnevezésű irat aláírásával elismerte, hogy az Rtv. 92-93. §-ai alapján jogorvoslati jogairól tájékoztatást kapott, a vele szemben alkalmazott személyi szabadságot korlátozó intézkedéssel, valamint a kényszerítő eszköz alkalmazásával kapcsolatban panasszal nem él, az Rtv. 33. §-ának (4) bekezdése alapján az előállítás okáról, annak várható időtartamáról a tájékoztatást írásban megkapta, az előállítás időtartamáról szóló igazolást átvette. Nyilatkozott továbbá arról, hogy az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatban a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 2. §-ának (8)-(9) bekezdései és a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás 36/A. §-a alapján jogairól és kötelezettségeiről szintén tájékoztatásban részesült, élelmezést nem kért, betegségben nem szenved, sérülése az intézkedés során nem keletkezett, orvosi ellátásban nem részesült.

5) A mellékletek között szerepel egy dokumentum, amelyen a következő mondatot követően: „A panasz alapjául szolgáló rendőri intézkedés vagy egyéb cselekmény rövid leírása” a panaszos neve és a [...] -as számsor olvasható.

6) A D. Városi Bíróságnak a panaszhoz mellékelve megküldött, 2011. május 25-én kelt határozata szerint a bíróság az I. r. panaszost cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezte általános jelleggel, minden ügycsoport vonatkozásában.

A határozat indokolása arról számol be, hogy az I. r. panaszos a rendelkezésre álló adatok alapján enyhe-közepes fok határán álló gyengeelméjűségben szenved. Személyisége alacsony szinten szerveződött, megfelelő tartással nem rendelkezik, erkölcsi, jellembeli gyengeségek jellemzik, indulatosságra hajlamos, szándékainak gátlását nehezen tűri, indítékszegény, érdektelen, éretlen. Személyiségzavarban szenved. Betegsége nem a helyzetének megfelelő, állapotát igyekszik a valóságosnál súlyosabbnak feltüntetni. Az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége gyengeelméjűsége és személyiségzavara miatt általános jelleggel, tartósan, nagymértékben csökkent.

7) A Testület a panaszbeadványban leírt események alapos kivizsgálása érdekében levélben kérte a II. r. panaszost, hogy korábbi előadását egészítse ki. A II. r. panaszos kérdésekre válaszolva 2011. szeptember 6-án postára adott levelében az alábbiakat adja elő. A rendőrök a fiát „bunkónak” nevezték azért, mert nem tudta aláírni a nevét, illetve az intézkedés során a „hülye gyerek” kifejezéssel illeték. A II. r. panaszos az intézkedés egyik szemtanújától szerzett tudomást arról, hogy a fiát előállították, ezt követően vitte őt el egyik rokona a határrendészeti kirendeltség épületébe, ahová kb. 17 óra 15 perckor érkezett meg. A rendőrök vele is modortalantul, durván beszéltek, és a szemére vették, hogy milyen nőszemély, „hogy ilyen bunkó gyereket nevelt, aki írni és olvasni sem tud”. Ezek után kizavarták őt az épületből, és közölték, hogy addig nem engedik el a fiát, amíg nem ír alá. A II. r. panaszos ezzel kapcsolatosan újra utal rá, hogy a fia magától nem tudja leírni a nevét, csak lemásolni képes azt.

A II. r. panaszos levelében közli azon négy személy adatait, akik a fiával szemben folytatott intézkedésnek szemtanúi voltak.

8) A Testület levélben fordult a II. r. panaszos által tanúként megjelölt négy személyhez annak érdekében, hogy a panasz alapjául szolgáló eseményekről nyilatkozzanak. A Testület

által küldött levelekre – annak ellenére, hogy azt a tértivevény tanúsága szerint az érintettek a küldeményeket átvették – egyik tanútól sem érkezett válasz.

9) V. Városi Gyámhivatal vezetője 2011. október 5-én kelt határozatában az I. r. panaszos gondnokául a II. r. panaszost jelölte ki, aki így az I. r. panaszos törvényes képviselőjére és vagyonának kezelésére is jogosult.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbi releváns tények voltak megállapíthatók.

1) Az I. r. panaszos szemben intézkedést foganatosító B. Z. r. zls. és B. L. r. örm. 2011. július 28-án az alábbi tartalommal készítették jelentést.

Az I. r. panaszost 16 óra 50 perckor vonták intézkedés alá, vele szemben az Rtv. 29. § (1) bekezdés I. fordulata és a 30. § (1) bekezdése alapján igazoltatást, a 29. § (4) bekezdése értelmében vett átvizsgálást és a 33. § (2) bekezdés a) pontja alapján – mivel magát hitelt érdemlően igazolni képtelen volt – előállítást hajtottak végre. Az intézkedés során az Rtv. 48. §-ának c) pontjára figyelemmel – szökés megakadályozása érdekében – az I. r. panaszossal szemben bilincset alkalmaztak 17 órától 17 óra 10 percig. A jelentés szerint az intézkedés során sérülés, valamint azzal összefüggésben anyagi kár nem keletkezett. Az intézkedés alá vont személy az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése alapján hozzátartozó vagy képviselő értesítését nem kérte.

Az intézkedés alapjául szolgáló események leírásánál a rendőrök az alábbiakat rögzítették. Az I. r. panaszost egy másik személlyel együtt vonták a rendőrök intézkedés alá, mivel ketten egy kerékpáron utaztak. Az érintettek az ellenőrzés során nem tudták a rendőröknek felmutatni személyi igazolványukat, ezért adataikat bemondás alapján rögzítették, és a Ny. Települési Határrendészeti Kirendeltség ügyeletén keresztül priorálták. Az I. r. panaszos társának az adatai a nyilvántartással egyeztek, az I. r. panaszos által bediktált adatokkal rendelkező személy azonban nem volt beazonosítható. Ezért a rendőrök újra felszólították az I. r. panaszost, hogy adja meg valódi adatait, aki azonban ismételten azt állította, hogy 1992. június 26-án született. A nyilvántartásban ilyen adatokkal személy nem szerepelt, a rendőrök közölték az I. r. panaszossal, hogy mivel a személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni, előállítják a Ny. Települési Határrendészeti Kirendeltségre. Az I. r. panaszos nem tanúsított ellenállást, együttműködött az intézkedő rendőrökkel, viszont az intézkedés közben eldobott egy égő cigarettavéget, ezért a rendőrök közölték vele, hogy szabálysértési feljelentést tesznek ellene. Az előállítás után az I. r. panaszos személyét hitelt érdemlően sikerült azonosítani, amelyet követően szabadon bocsátották.

A jelentés szerint az I. r. panaszos az Rtv. 33. § (4) bekezdés alapján az előállítás okáról tájékoztatót, az előállítás idejéről igazolást kapott. Az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatban továbbá a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 2. § (8)-(9) bekezdései és a Rendőrség Fogdatszolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás 36/A. §-a alapján jogairól és kötelezettségeiről tájékoztatást kapott.

A jelentéshez csatolt parancsnoki vélemény és kivizsgálás megállapításai szerint a jelentésben megjelölt intézkedések végrehajtása jogszerű és szakszerű volt.

2) Az intézkedő rendőrök jelentésüket 2011. augusztus 29-én az alábbiakkal egészítették ki.

A sérelmezett események napján a rendőrök szolgálatba vonultak egyikük személygépkocsijával, amikor két személyre – az I. r. panaszosra és társára – lettek figyelmesek, akik ketten utaztak egy kerékpáron. A szabálysértést észlelve a rendőrök megálltak, közölték nevüket és rendfokozatukat, valamint magukat szolgálati igazolvánnyal igazolták, és számon kérték az említett két személyt, hogy miért olyan módon közlekednek, ahogy a rendőrök látták. A két érintett annyit válaszolt, hogy nem kerékpároznak messzire. A rendőrök az intézkedés alá vont személyeket felszólították személyi igazolványuk átadására, mivel azonban az érintettek a kérésnek nem tudtak eleget tenni, a rendőrök az adatokat bemondás alapján felvették fel.

Az első személy adatai egyeztek a nyilvántartással, vele szemben a rendőrök a kerékpáron való személyszállítási szabályok megsértése miatt tettek szabálysértési feljelentést. Az I. r. panaszos bemondott adatai alapján azonban a Ny. települési Határrendészeti Kirendeltség ügyeletes nem talált a nyilvántartásban személyt. A rendőrök ezért ismételten nyilatkoztatták az I. r. panaszost, aki azt állította, hogy korábban valós adatokat közölt. Mivel ezekkel az adatokkal a nyilvántartásban nem volt találata, a rendőrök közölték az ügyeletesnek, hogy a panaszos nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, és kérték egy szolgálatban lévő járőrt, hogy az előállítást szolgálati autóval hajtsa végre. A kényszerítő eszköz használatát és a szállítást a kiérkező járőrök végezték.

Az intézkedés közben egy személy megpróbálta az intézkedést azzal megzavarni, hogy fennhangon kiabálta, azért intézkedtek a rendőrök a két fiatalemberrel, mert azok cigány származásúak, és a rendőröket fajgyűlölőnek nevezte. Ezt a személyt a rendőröknek többször is fel kellett szólítani, hogy hagyja el a helyszínt, mivel vele szemben nem zajlik intézkedés. Az, hogy a kiabáló személy az I. r. panaszos édesapja, csak a kirendeltségen derült ki.

A kirendeltségre érkezve a rendőrök civil öltözetből szolgálati öltözékbe öltöztek át, és szolgálatba léptek. Ezt követően az előállítással kapcsolatos írásos tevékenységet végeztek az épület hátsó részében. A dokumentációs munka befejeztével az előállítottokhoz mentek, aki az előállító helyiségben tartózkodott, és látták, hogy az épület előtt többen várakoznak. Utóbb kiderült, hogy az I. r. panaszos szülei is ott voltak. Utóbbiak megpróbálták bejutni az előállító helyiségbe, amit a rendőrök megakadályoztak azzal, hogy felszólították őket, hagyják el az épületet. Közölték továbbá a rendőrök, hogy az I. r. panaszos pár perc elteltével szabadon távozhat.

Az elkészült papírokkal bementek a rendőrök az I. r. panaszoshoz, hogy azokat aláírassák vele. Ekkor az I. r. panaszos közölte, hogy nem tud írni. A rendőrök megkérdezték tőle, hogy akkor hogy került rá az aláírása a személyi igazolványára, mire ő azt felelte, hogy az édesanyja segített odaírni. A rendőrök ezután behívták az I. r. panaszos édesanyját – a II. r. panaszost – aki közölte, hogy a fia valóban csak úgy tudja leírni a saját nevét, ha ő egy papírra leírja, és a fia az írást lemásolja. A papírokat ezután a rendőrök az édesanya jelenlétében ismertették az I. r. panaszossal, majd azokat az I. r. panaszos az édesanyja segítségével aláírta. Az aláírást követően közölték a rendőrök az I. r. panaszossal és az édesanyjával, hogy az I. r.

panaszos szabadon távozhat. Az édesanya ekkor közölte, hogy a gyermeke gyámság alatt áll, ezért a rendőrök a történetek miatt „megütik majd a bokájukat”.

3) Az I. r. panaszos ellen a rendőrök az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szabs. rend.) 7. §-ának (1) bekezdésében rögzített köztisztasági szabálysértés miatt tettek feljelentést.

4) A rendőrség a Testület rendelkezésére bocsátotta az I. r. panaszos adatai alapján a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (a továbbiakban: KEK KH) nyilvántartásából letöltött lekérdezési adatlapot. Azon az I. r. panaszos adatain és fényképén túl aláírása is szerepel, az irat az I. r. panaszos születési dátumaként 1992. július 26-át jelöli meg.

5) A Testület megkeresése alapján K. A. r. szds., a Ny. Települési Határrendészeti Kirendeltség osztályvezetője 2011. szeptember 1-jén meghallgatta az intézkedést foganatosító rendőröket. A meghallgatás alapján a Testület által feltett kérdésekre válaszolva az alábbiakat közli.

Az I. r. panaszossal és társával szemben a rendőrök azért intézkedtek, mert ketten utaztak egy kerékpáron, az intézkedés közben az I. r. panaszos eldobott egy égő cigarettacsikket, továbbá hitelt érdemlően nem tudta magát igazolni. A rendőrök az intézkedés idején még nem léptek szolgálatba, épp oda tartottak, mivel szolgálatuk 17 órakor kezdődött. B. r. zls. az intézkedés idején civil öltözetet, míg B. r. őrm. egyenruhát viselt.

Az I. r. panaszos az intézkedés során együttműködött, magatartása nem volt zavart vagy különös, amiből a rendőrök arra következtethettek volna, hogy beteg. A helyszínen továbbá senki nem számolt be arról, hogy az I. r. panaszos gondnokság alatt állna. Mivel az érintett hitelt érdemlően a helyszínen nem tudta magát igazolni, a rendőrök kötelesek voltak őt előállítani.

Az eseményeknek volt egy szemtanúja, az I. r. panaszos társa, aki az intézkedés idején hallótávolságon belül tartózkodott.

Az intézkedést egy esetben próbálta egy személy megzavarni, de többszöri felszólításra végül távozott. Ezt a személyt a rendőrök nem igazoltatták. Az illető a rendőröket obszcén szavakkal illette, miközben a két igazoltatás alá vont személy kulturáltan viselkedett a rendőrökkel, ahogyan a rendőrök is velük.

Az I. r. panaszos tájékoztatták a rendőrök, hogy mivel hitelt érdemlően nem tudta magát igazolni, előállítják a Ny. Települési Határrendészeti Kirendeltségre, valamint, hogy szabálysértési feljelentést fognak tenni vele szemben köztisztasági szabálysértés miatt, mivel egy égő cigarettavéget dobott el az utcán.

Az előállítóban az I. r. panaszossal csak az előállítás okát ismertették a rendőrök, továbbá tájékoztatták arról, hogy személyazonossága megállapítása után szabadon távozhat. Az I. r. panaszos az iratismertetés után közölte, hogy nem tud írni, ezért a rendőrök behívták az édesanyját az előállító helyiségbe, és jelenlétében is elvégezték az iratok ismertetését.

Az I. r. panaszos édesanyjával, a II. r. panaszossal az iratok ismertetéskor beszéltek a rendőrök, tőle kapták meg az I. r. panaszos személyi igazolványát. Az édesanya a szabadon bocsátáskor közölte azt, hogy a gyermeke beteg, és gyámság alatt áll. A gyámság alá helyezésről iratot nem mutatott be. Az édesanyát az előállítás tényéről és körülményeiről a rendőrök az iratok ismertetésekor tájékoztatták.

Az I. r. panaszos valóban úgy írta alá a nevét, hogy az édesanyja előtte felírta a fia nevét egy papírra, amit az I. r. panaszos lemásolt.

A rendőrök az intézkedés megkezdése előtt a szolgálati igazolványaikkal igazolták magukat, közölték a nevüket és a rendfokozatukat. Az előállítás befejezése után pedig – az édesanya kérésére – megadták nevüket és jelvéyszámukat, valamint tájékoztatást nyújtottak az Rtv. szerinti panaszlehetőségekről.

A rendőrök úgy nyilatkoztak továbbá, hogy a sérelmezett események során az érintettekkel szemben semmilyen sértő kifejezést nem használtak.

III.

A panaszosok által előadott sérelmek kapcsán a Testületnek mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az Rtv. rendelkezései értelmében a beadvány vizsgálatára rendelkezik-e jogszabályi felhatalmazással. Ennek keretében a Testület értékelte, hogy a panaszt arra jogosult terjesztette-e elő.

a) A Testület eljárását az Rtv. a IX. fejezetében, a Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”. A (3) bekezdés értelmében az (1) bekezdésben meghatározott esetekben a cselekvőképtelen személy helyett törvényes képviselője jár el, korlátozottan cselekvőképességű személy helyett törvényes képviselője vagy meghatalmazottja is eljárhat.

A konkrét esetben a II. r. panaszos részben a rendőrök vele szemben tanúsított eljárását sérelmezi, részben ugyanakkor a fiával, az I. r. panaszossal szemben végrehajtott intézkedéseket. A panaszos saját nevében előterjesztett kifogásait a Testület az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdésében rögzített rendelkezés alapján vizsgálhatónak minősítette, az I. r. panaszost érintő sérelmekkel összefüggésben pedig a II. r. panaszos eljárási jogosultságát az alábbiak szerint vizsgálta meg.

A D. Városi Bíróságnak a panaszhoz mellékelve megküldött, 2011. május 25-én kelt határozata szerint a bíróság az I. r. panaszost a II. r. panaszos kereseti kérelme alapján cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezte általános jelleggel, minden ügycsoport vonatkozásában. V. Városi Gyámhivatal vezetője 2011. október 5-én kelt határozatában az I. r. panaszos gondnokául a II. r. panaszost jelölte ki, aki így az I. r. panaszos törvényes képviselőjére és vagyonának kezelésére is jogosult.

Mivel az Rtv. idézett 92. §-ának (3) bekezdése kifejezetten felhatalmazza a törvényes képviselőt arra, hogy a korlátozottan cselekvőképes személy helyett a panaszeljáráásban eljárjon, a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszt arra jogosult személy terjesztette elő, ezért érdemi vizsgálatnak van helye.

b) A fentiek alapján a Testület az I. r. panaszos vonatkozásában vizsgálta az igazoltatás, az előállítás, a kényszerítő eszközök alkalmazásának, valamint a fogvatartással összefüggő iratok aláíratásának jogszerűségét és a rendőrök által alkalmazott bánásmódot, míg a II. r. panaszos esetében azt, hogy a rendőrök a vonatkozó követelményeknek megfelelő bánásmódot tanúsítottak-e vele szemben.

A Testület megállapította, hogy a rendőri fellépés érintette az I. r. panaszosnak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 54. § (1) bekezdése szerinti emberi méltósághoz, 55. § (1) bekezdésében rögzített személyi szabadsághoz és 59. § (1) bekezdése szerinti személyes adatok védelméhez való alapvető jogát, továbbá a II. r. panaszosnak az 54. § (1) bekezdése szerinti emberi méltósághoz és a 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezethető tisztességes eljáráshoz való jogát az alábbiak szerint.

A Testület az I. r. panaszos sérelmeit az alábbi IV. részben, míg a II. r. panaszos kifogásait az állásfoglalás V. részében vetette vizsgálat alá.

IV.

1) Mivel a sérelmezett események idején az intézkedő rendőrök – jelentésük tanúsága szerint – nem voltak szolgálatban, a panasz kivizsgálása keretében a Testületnek értelmeznie kellett a szolgálaton kívül intézkedő rendőrök eljárására vonatkozó szabályokat.

Az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése alapján a „rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyen a tudomására hoznak”. A hivatkozott törvényhely szerint „ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van”.

Az Rtv. rendelkezéseit – az intézkedés idején hatályban volt – a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 3. §-ának (6) bekezdése az alábbiakkal egészíti ki: „a rendőr szolgálaton kívül akkor intézkedik, ha kiképzett, egészséges, nincs szeszestől befolyásolt, gyógyszer vagy kábító hatású más szer miatti bódult állapotban, és

a) szolgálatban lévő rendőr nincs jelen, és az értesítésével járó késedelem, az intézkedés elmaradása a bűnüldözés érdekeire, az élet- és vagyonbiztonságra másként el nem hárítható hátrányt jelentene, vagy

b) a szolgálatban lévő rendőrnek kell segítséget nyújtani”.

A Testület a rendelkezésére bocsátott iratok alapján megállapította, hogy a foganatosított intézkedés alapjául az érintett rendőrök azon észlelése szolgált, hogy az I. r. panaszos a vonatkozó közlekedési előírásokat megszegve egy társával együtt egy kerékpáron közlekedett. A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes

rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 54. § (5) bekezdése értelmében ugyanis „a kétkerekű kerékpáron 16. életévét betöltött személy szállíthat 10 évnél nem idősebb, a kerékpárt nem hajtó utast a kerékpár pótülésén”. A Szabs. rend. 54. § (1) bekezdése értelmében pedig aki a KRESZ-ben meghatározott közúti közlekedés szabályait megszegi – ha a 42-51. §-a szerinti szabálysértés nem valósul meg, vagy az nem tartozik a közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés hatálya alá – szabálysértést követ el és pénzbírsággal sújtható.

A Testület meglátása szerint kétségtelen, hogy a hivatkozott szabálysértési alakzat szankcionálása rendőri feladat, amely természetesen rendőri intézkedést von maga után, ez a tény önmagában azonban nem alapozza meg a szolgálaton kívüli rendőrök fellépését. Ahhoz ugyanis, hogy a szolgálaton kívüli rendőr szolgálatba helyezhesse magát és intézkedést foganatosítson, az Rtv. fent hivatkozott rendelkezései értelmében két feltétel teljesülésére van szükség. Az egyik, hogy a rendőr az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban legyen, ami jelen esetben teljesült. A másik feltétel szerint ilyen jellegű beavatkozásra csak halaszthatatlan esetben kerülhet sor.

A rendőri fellépés jogszerűségének vizsgálata körében a Testületnek tehát abban kellett állást foglalnia, hogy a rendőri fellépés halaszthatatlan jellegét alátámasztották-e a panaszolt események.

Ebben a körben a Testület figyelemmel volt arra, hogy az I. r. panaszos és társa magatartásával a közlekedés biztonságát és saját testi épségét is bizonyosan veszélyeztette azzal, hogy a kerékpárt olyan módon használták, ahogyan a KRESZ nem engedélyezi. Cselekményük veszélyeztető jellege pedig kellő alapot teremtett ahhoz, hogy a rendőrök közbeavatkozzanak, és magatartásuk abbahagyására szólítsák fel a panaszost és a társát.

A fentiek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy indokoltan és jogszerűen jártak el a rendőrök, amikor az I. r. panaszost társával együtt intézkedés alá vonták, és annak érdekében magukat szolgálatba helyezték.

2) A Testület ezt követően az I. r. panaszos igazoltatásának jogszerűségét vizsgálta.

A panaszbeadvány tanúsága szerint az I. r. panaszos haladt hazafelé – mivel az adott helyen nincs járda, az úttesten – amikor egy sárga színű gépkocsival két, civil ruhába öltözött rendőr érkezett a helyszínre.

A rendőrök jelentésükben ezzel szemben arról számolnak be, hogy intézkedésük kiváltó oka az volt, hogy az I. r. panaszos és társa egy kerékpáron utazott, amellyel megsértették a KRESZ fent hivatkozott előírását, és szabálysértést követtek el. A rendőrök a két intézkedés alá vont személyt felszólították személyi igazolványuk átadására, mivel azonban az érintettek a kérésnek nem tudtak eleget tenni, a rendőrök az adatokat bemondás alapján vették fel. Az első személy adatai egyeztek a nyilvántartással, vele szemben a rendőrök a kerékpáron való személyszállítási szabályok megsértése miatt tettek szabálysértési feljelentést. Az I. r. panaszos bemondott adatai alapján azonban a Ny. Települési Határrendészeti Kirendeltség ügyeletesen nem talált a nyilvántartásban személyt. A rendőrök ezért ismételt nyilatkoztatták az I. r. panaszost, aki azt állította, hogy korábban valós adatokat közölt. Mivel azon adatokra a nyilvántartásban nem volt találat, a rendőrök közölték az ügyeletesnek, hogy a panaszos nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni. A rendőri jelentés rögzíti, hogy a rendőrök az igazoltatást az Rtv. 29. § (1) bekezdés I. fordulata alapján hajtották végre.

Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

A Testület ezen a ponton utal töretlen gyakorlatára, miszerint – a szabálysértés megvalósulásának kérdésében való állásfoglalás nélkül – vizsgálnia kell azt, hogy a szabálysértés elkövetésének az adott intézkedéshez szükséges fokú gyanúja fennállt-e. Abban az esetben ugyanis, ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény alapvető értékelését akkor, amikor a rendőrség jogalapként szabálysértés gyanújára hivatkozik, az alapjog-korlátozás vizsgálata kiüresedne. Ebben a körben a Testület az alábbiakat rögzíti.

A panaszbeadvány nem ismerteti részletesen az igazoltatást megelőző eseményeket, a panaszos társa pedig, aki a történéseknél a rendőrökön és az I. r. panaszoson kívül jelen volt, nem válaszolt a Testület megkeresésére. A rendőrök előadása ezzel szemben egyértelmű azzal kapcsolatosan, hogy a két intézkedés alá vont személy szabálysértést követett el.

A rendelkezésre álló információkat összevetve a Testület úgy ítélte meg, hogy a konkrét esetben nem volt kizárható az, hogy az I. r. panaszos – társával együtt – szabályszegő magatartást tanúsított, cselekményük tehát felvethette a jogellenes cselekmény elkövetésének olyan fokú gyanúját, amely a közrend és a közbiztonság érdekeire való hivatkozással a rendőrök feljogosította igazoltatás fogantatására.

A Testület megállapítása szerint az intézkedő rendőrök kellő jogalap birtokában léptek fel az I. r. panaszossal szemben, ezért az igazoltatás nem sértette a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogát.

A Testület ehelyütt ismételtlen megjegyzi, hogy ez a megállapítása nem jelent az ügyben érdemi állásfoglalást a szabálysértés elkövetésével kapcsolatban.

3) Az I. r. panaszos előállításának jogszerűségével összefüggésben a Testület a következő álláspontot alakította ki.

A panaszbeadvány szerint az I. r. panaszost a rendőrök személyi igazolványa átadására szólították fel, aminek nem tudott eleget tenni, mert az iratot nem tartotta magánál. A törvényes képviselő ennek kapcsán megjegyzi, hogy a panaszos fogyatékos, epilepsziás beteg, nem tud írni és olvasni, és ezen okok miatt nem hordja magával az iratait. A panaszos a rendőröknek ugyanakkor elmondta az édesanyja nevét és a születési dátumát, amire a rendőrök ezek után még kétszer rákérdeztek, és a panaszos a kérdésekre mindannyiszor válaszolt. Ezek után a rendőrök a panaszos előállítását annak ellenére kezdték meg, hogy a helyszínen vele együtt jelen volt édesapja és két nővére, akik a személyazonosságát igazolták volna.

A rendőri jelentések arról számolnak be, hogy az érintettek az ellenőrzés során nem tudták felmutatni személyi igazolványukat, ezért adataikat bemondás alapján rögzítették, és a Ny. települési Határrendészeti Kirendeltség ügyeletén keresztül priorálták. A panaszos társának az

adatai a nyilvántartással egyeztek, az I. r. panaszos által bediktált adatokkal rendelkező személy azonban nem volt beazonosítható. Ezért a rendőrök újra felszólították a panaszost, hogy adja meg valódi adatait, aki azonban ismételten azt állította, hogy 1992. június 26-án született. A nyilvántartásban ilyen adatokkal személy nem szerepelt, a rendőrök ezért közölték az I. r. panaszossal, hogy mivel a személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni, előállítják a Ny. települési Határrendészeti Kirendeltségre. A panaszos nem tanúsított ellenállást, együttműködött az intézkedő rendőrökkel, viszont az intézkedés közben eldobott egy égő cigarettavéget, ezért a rendőrök közölték vele, hogy szabálysértési feljelentést tesznek ellene. Az előállítás után a panaszos személyét hitelt érdemlően sikerült azonosítani, amelyet követően szabadon bocsátották. A szabadságkorlátozás 2011. július 28-án 16 óra 50 perctől 18 óra 30 percig tartott.

A rendőrségi iratok rögzítik továbbá, hogy az intézkedés közben egy személy megpróbálta az intézkedést megzavarni azzal, hogy fennhangon kiabálta, azért intézkednek a rendőrök a két fiatalemberrel, mert azok cigány származásúak, és a rendőröket fajgyűlölőnek nevezte. Ezt a személyt a rendőröknek többször is fel kellett szólítani, hogy hagyja el a helyszínt, mivel vele szemben nem zajlik intézkedés. Az, hogy a kiabáló személy a panaszos édesapja, csak a kirendeltségen derült ki. Az I. r. panaszos ezzel szemben az intézkedés során együttműködött, magatartása nem volt zavart vagy különös, amiből a rendőrök arra következtethettek volna, hogy beteg. A helyszínen továbbá senki nem számolt be arról, hogy a panaszos gondnokság alatt állna. Mivel az érintett hitelt érdemlően a helyszínen nem tudta magát igazolni, a rendőrök kötelesek voltak őt előállítani.

A rendőri iratok szerint a panaszos előállítására az Rtv. 33. § (2) bekezdés a) pontja alapján került sor. Az utalt törvényi rendelkezés értelmében „a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja”. Az Rtv. 29. §-ának (2) bekezdése értelmében „az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető. A rendőr más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként.” A Szolgálati Szabályzat 43. § (1) bekezdése az utalt előállítási okkal összefüggésben előírja, hogy „az igazolás megtagadása vagy a személyi adatok hitelességének hiánya miatt megkezdett előállítás végrehajtását mellőzni kell, ha az intézkedés alá vont személy az előállítás közben megfelelően igazolja magát, vagy személyazonosságát a rendőr megállapította, és ellene bűncselekmény megalapozott gyanúja nem merült fel, kivéve, ha vele szemben kényszerítő eszköz alkalmazására került sor”. A (2) bekezdés értelmében továbbá az előállítás akkor is mellőzhető, ha az igazoltatott személy személyazonossága más, egyszerűbb módon tisztázható.

A konkrét esetben az I. r. panaszos – törvényes képviselője útján – maga is úgy nyilatkozott, hogy a rendőrök felszólítására nem tudta átadni az iratait, mivel azokat nem tartotta magánál. Szintén egyezik a felek előadása arról, hogy ezt követően a rendőrök az I. r. panaszostól az adatai bemondását kérték, és az adatok helyességére több alkalommal is rákérdeztek. A rendőri előadás szerint az I. r. panaszos azonban mindannyiszor júniust jelölte meg születési hónapjaként, így a bediktált adatok a nyilvántartással nem mutattak egyezést.

Azt, hogy a panaszos tényleg hibás adatot jelölt meg a rendőröknek, a Testület a panaszeljáráásban nem tudta egyértelműen megállapítani, tekintettel azonban arra, hogy az kétségtelenül megállapítható volt, hogy a panaszos – az Rtv. 29. § (2) bekezdésében foglaltak szerint – semmilyen irattal nem tudta igazolni a személyazonosságát, a Testület úgy ítélte meg, hogy az Rtv. 33. § (2) bekezdés a) pontja megfelelő jogalapot biztosított a panaszos előállítására. Tekintettel azonban arra, hogy a hivatkozott jogszabályhely nem kötelező előállítási ok, hanem a rendőr mérlegelésére bizza, hogy az eset összes körülményeire figyelemmel az intézkedés alá vontat előállítja-e, a Testületnek vizsgálnia kellett azt is, hogy az előállítás megfelelt-e az Rtv. 15. §-ban foglalt arányossági követelménynek („a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”).

Az arányosság vizsgálatakor a Testület jelentőséget tulajdonított azon panaszosi előadásnak, hogy az I. r. panaszos előállítását a rendőrök annak ellenére megkezdték, hogy az intézkedés helyszínén tartózkodott az édesapja és két nővére is, akik a személyazonosságát igazolni tudták volna. A rendőrök a történéseket a panaszosoktól eltérően írták le. Állításuk szerint az intézkedésnél – a két intézkedés alá vont fiún kívül – valóban jelen volt egy személy, aki megpróbálta az intézkedést azzal megzavarni, hogy fennhangon kiabálta, a rendőrök azért lépnek fel a két fiatalemberrel, mert azok cigány származásúak, és a rendőröket fajgyűlölőnek nevezte. Ezt a személyt a rendőröknek többször is fel kellett szólítani, hogy hagyja el a helyszínt, mivel vele szemben nem zajlik intézkedés. Az, hogy a kiabáló személy az I. r. panaszos édesapja, csak a kirendeltségen derült ki.

Az érintett személyt a Testület nyilatkoztatni kívánta a történésekről, miután nevét és elérhetőségeit a II. r. panaszos a Testület rendelkezésére bocsátotta. A tanú azonban a Testület levelére – annak ellenére, hogy azt a tértivevény tanúsága szerint átvette – nem válaszolt.

A Testület a panaszosi és a rendőri előadásban mutatkozó ellentmondást nem tudta feloldani, ezért nem tudott állást foglalni abban a kérdésben sem, hogy a rendőrök helyesen mérlegeltek-e akkor, amikor a panaszos előállítása mellett döntöttek.

A Testület a fentiek alapján nem tudott megalapozott döntést hozni abban a kérdésben, hogy a panaszos előállítására jogszerűen került-e sor, ezért azzal összefüggésben a panaszos személyi szabadsághoz való alapvető jogának megsértése nem volt megállapítható.

b) Az előállítás időtartama tekintetében a Testület az alábbiakat rögzíti.

Az 15. § (1) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Ezt az előírást konkretizálja az előállításra a 33. § (3) bekezdés, amelynek értelmében a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. A Testület a panaszos előállításának jogszerűségén túl ezért azt is vizsgálta, hogy az intézkedés időtartama annak céljához és az elvégzett eljárási cselekményekhez mérten nem volt-e szükségtelenül hosszú.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése alapján a konkrét esetben azt kellett tehát vizsgálni, hogy az előállítás céljának – tehát a panaszos személyazonossága megállapításának – megvalósulásához szükséges volt-e a panaszost mintegy másfél órán keresztül tartani.

A panaszos előállításának időtartamáról kiállított igazolás szerint szabadságának korlátozása 2011. július 28-án 16 óra 50 perctől 18 óra 30 percig tartott. A rendőrök jelentésükben arról számolnak be, hogy a kirendeltségre érkezve civil öltözetből szolgálati öltözékbe öltöztek át, és szolgálatba léptek. Ezt követően az előállítással kapcsolatos írásos tevékenységet végeztek az épület hátsó részében. A dokumentációs munka befejeztével az előállítotthoz mentek, aki az előállító helyiségben tartózkodott, és látták, hogy az épület előtt többen várakoznak. Utóbbiak megpróbálták bejutni az előállítóba, amit a rendőrök megakadályoztak azzal, hogy felszólították őket, hagyják el az épületet. Közölték továbbá a rendőrök, hogy az I. r. panaszos pár perc elteltével szabadon távozhat. Az elkészült papírokkal bementek a rendőrök az I. r. panaszoshoz, hogy azokat aláírassák vele. Ekkor az I. r. panaszos közölte, hogy nem tud írni. A rendőrök megkérdezték tőle, hogy akkor hogy került rá az aláírása a személyi igazolványára, mire ő azt felelte, hogy az édesanyja segített odaírni. A rendőrök ezután behívták az I. r. panaszos édesanyját – a II. r. panaszost – aki közölte, hogy a fia valóban csak úgy tudja leírni a saját nevét, ha ő egy papírra leírja, és a fia az írást lemásolja. A papírokat ezután a rendőrök az édesanya jelenlétében ismertették az I. r. panaszossal, majd azokat az I. r. panaszos az édesanyja segítségével aláírta. Az aláírást követően közölték a rendőrök az I. r. panaszossal és az édesanyjával, hogy az I. r. panaszos szabadon távozhat.

A Testület álláspontja szerint a személyazonosság megállapítása érdekében alkalmazott előállítás az intézkedés alá vont kilétének megállapításáig tarthat, ekkor valósul meg a célja, a további fogvatartás szükségtelen és aránytalan. Az Rtv.-ben előírt, az előállítással kapcsolatos dokumentáció kiállítását és átadását követően az előállított személy szabadon bocsátásának van helye.

Figyelemmel arra, hogy a konkrét esetben a panaszos nem tudta aláírni a szükséges dokumentumokat, és ahhoz végül az édesanyjától kapott segítséget, ami indokoltan növelte meg az előállítás céljához mérten arányosnak tekinthető időtartamot, a Testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy a panaszos előállítása nem volt a szükségesnél hosszabb.

A Testület a panaszos mintegy másfél órás fogvatartását nem értékelte aránytalanul hosszúnak az adott körülmények ismeretében, ezért személyi szabadságának korlátozását azzal összefüggésben jogszerűnek minősítette, és alapjogsértést nem állapított meg.

c) Azzal kapcsolatosan továbbá, hogy a rendőrség az I. r. panaszos által aláírt, az előállított személy jogairól, kötelezettségeiről, valamint az előállító helyiség rendjéről szóló tájékoztatóban az előállítás jogalapjaként az Rtv. 33. §-a (1) bekezdésének b) pontját jelölte meg – amely szerint a rendőr elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki – a Testület szükségesnek tartotta rögzíteni az alábbiakat.

Az intézkedés alá vont személynek vitathatatlanul jelentős érdeke fűződik ahhoz, hogy a vele szemben végrehajtott intézkedésekről a rendőrségtől megfelelő felvilágosítást kapjon. Kellő

ismeretek hiányában ugyanis nem gyakorolhatja teljes körűen az intézkedéssel kapcsolatos jogait, így például a jogorvoslathoz való jogot.

A Testület felhívja ezért a rendőrség figyelmét, hogy fordítson kellő figyelmet arra, hogy a fogvatartással kapcsolatos rendőrségi iratokat a valóságnak megfelelő tartalommal állítsa ki, és az intézkedést alapjául szolgáló jogszabályhelyet megfelelően jelölje meg. Az iratokban közölt téves tájékoztatás ugyanis a panaszos tisztességes eljáráshoz és jogorvoslathoz való alapvető jogának megsértéséhez vezethet.

4) Az intézkedések végrehajtása során a panaszossal szemben eljáró rendőrök kényszerítő eszközt is alkalmaztak, amelynek jogszerűségét a Testület az alábbiak szerint értékelte.

A panaszbeadvány arról számol be, hogy az előállítás végrehajtása során a rendőrök a panaszos lábait „szétrúgták”, kezeit megbilincseltek.

Ezzel ellentétben a rendőri jelentések testi kényszerről nem számolnak be, csupán azt rögzítik, hogy az intézkedés során az Rtv. 48. §-ának c) pontjára figyelemmel – szökés megakadályozása érdekében – az I. r. panaszossal szemben a rendőrök bilincset alkalmaztak 17 órától 17 óra 10 percig. Előadják továbbá a rendőrök azt is, hogy az I. r. panaszos a rendőri fellépés során nem tanúsított ellenállást, együttműködött az intézkedő rendőrökkel. Utalnak továbbá rá, hogy a kényszerítő eszköz használatát és a szállítást a kitérő járőrök végezték.

A Testület azzal összefüggésben, hogy az I. r. panaszos bilincselését nem az intézkedő, hanem a beszállítást végző rendőrök hajtották végre, a következőket rögzíti. A Testületnek a hatáskörére irányadó szabályok, az Rtv. 92. § (1) bekezdése szerint azt kell vizsgálnia, hogy a panaszos szenvedett-e alapjogsérelmet a rendőri intézkedés során, és nem feladata annak vizsgálata, hogy a rendőrségen belül pontosan kik és milyen mértékben felelősek az alapjogsértő helyzet kialakulásáért.

A kényszerítő eszközök alkalmazásának általános szabályait az Rtv. 16. §-a rendezi, eszerint a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

Az Rtv. 47. §-ának felhatalmazása alapján a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának, támadásának, illetve szökésének megakadályozására, vagy ellenszegülésének megtörésére.

A testi kényszer és a bilincs alkalmazásának szabályait a Szolgálati Szabályzat tovább részletezi. Az 59. § alapján „kényszerítő eszköz alkalmazása feltételeinek fennállása esetén testi kényszert akkor kell alkalmazni, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható. A testi kényszer alkalmazása során a rendőr felhasználhatja az önvédelmi fogásokat is.” A 60.§ szerint pedig „bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt: a) aki erőszakos,

garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető; b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja; c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg; d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg; e) aki önkárosító magatartást tanúsít, vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget.”

A konkrét esetben a rendőrök nem számoltak be semmiféle olyan panaszosi magatartásról, amely akár a testi kényszer – jelen esetben a lábak szétrúgása –, akár a bilincs alkalmazását indokolta volna. A rendőrségi iratok szerint ugyanis a panaszos a rendőri fellépéssel szemben semmiféle ellenszegülést nem tanúsított, és nem utalt arra sem a magatartása, hogy az intézkedés alól ki próbálta volna vonni magát.

Arra alkalmas eszköz hiányában a Testület nem tudta feloldani azt az ellentmondást, ami az események azon eleme kapcsán mutatkozott, hogy a panaszos lábait az eljáró rendőrök valóban szétrúgták-e, így **a testi kényszer kérdésében a Testület nem tudott állást foglalni.**

A Testület ugyanakkor a bilincselést indokolatlannak ítélte, mivel a rendőri jelentések semmilyen olyan körülményt nem tartalmaztak, amely az Rtv. 48. §-a alapján e kényszerítő eszköz alkalmazását megalapozta volna. Erre tekintettel a Testület megállapította a panaszos emberi méltósághoz és személyi szabadsághoz való alapvető jogának megsértését.

5) A II. r. panaszos sérelmezi, hogy azt mondták a rendőrök, addig nem távozhat az I. r. panaszos, amíg alá nem tudja írni egyedül a nevét. A felvett jegyzőkönyvet végül az I. r. panaszossal írták alá úgy, hogy miután a II. r. panaszos egy üres papírra leírta az I. r. panaszos nevét a szobán kívül, azt a rendőrök az I. r. panaszossal lemásoltatták. Az I. r. panaszos tehát végül úgy írta alá az iratokat, hogy azok tartalmát nem ismerte, hiszen nem tud olvasni.

A rendőrök szerint ezzel szemben az elkészült papírokkal bementek az I. r. panaszoshoz, hogy azokat aláírassák vele. Ekkor az I. r. panaszos közölte, hogy nem tud írni. A rendőrök megkérdezték tőle, hogy akkor hogy került rá az aláírása a személyi igazolványára, mire ő azt felelte, hogy az édesanyja segített odaírni. A rendőrök ezután behívták a panaszos édesanyját, a II. r. panaszost, aki közölte, hogy a fia valóban csak úgy tudja leírni a saját nevét, ha ő egy papírra leírja, és a fia az írást lemásolja. A papírokat ezután a rendőrök az édesanya jelenlétében ismertették az I. r. panaszossal, aki azokat az édesanyja segítségével aláírta. Az aláírást követően közölték a rendőrök az I. r. panaszossal és az édesanyjával, hogy az I. r. panaszos szabadon távozhat. Az édesanya ekkor közölte, hogy a gyermeke gyámság alatt áll, ezért a rendőrök a történetek miatt „megütik majd a bokájukat”.

A csatolt iratok közül az I. r. panaszos aláírása olvasható az előállításról szóló igazolváson, az előállított személy jogairól és kötelezettségeiről szóló tájékoztatón és a nyilatkozaton. Mindhárom dokumentum esetében az intézkedés alá vont személy aláírása az iratban rögzített információk megismerését és tudomásul vételét igazolja, továbbá nyilatkozatait rögzíti a fogvatartással összefüggő egyes kérdések kapcsán.

A rendőrök azon közlése, amely szerint az I. r. panaszosra várakozó személyek megpróbáltak bejutni az előállító helyiségbe lényegében egybe cseng a II. r. panaszos állításával, hogy több alkalommal is megpróbált bemenni az I. r. panaszoshoz. Nem életszerű, hogy eközben ne próbálta volna a rendőrök tudomására hozni, hogy az I. r. panaszos gondnokság alatt áll és nélküle semmit nem írhat alá. Ugyanakkor a Testület – többek között a megkeresett tanúk hallgatása és a rendelkezésére álló bizonyítási eszközök szűkössége miatt – kétséget kizáróan nem tudta egyértelműen megállapítani a tényállást abban a vonatkozásban, hogy a rendőrségi dokumentumok aláírására milyen módon – azaz a II. r. panaszos jelenlétében vagy nélküle – került sor.

Azonban az I. r. panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának megsértése az alábbiak szerint abban az esetben is megállapítható, ha az események a rendőrség által elmondottak szerint játszódtak le.

A rendőrség működésére vonatkozó normák garanciális okból rendelkeznek úgy, hogy a személyi szabadságában korlátozott személyt nyilatkoztatni kell a fogvatartással összefüggő egyes kérdésekről (élelmezés, hozzátartozó értesítése, stb.), az előállított személy jogairól és kötelezettségeiről szóló tájékoztató megismeréséről és az előállításról szóló igazolás átvételéről. A rendőrök a panaszossal ezeket a dokumentumokat aláírták.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 14/B. § (1) bekezdése értelmében „a korlátozottan cselekvőképes személy jognyilatkozata általános jelleggel, illetve a bíróság ítéletében meghatározott ügycsoportok tekintetében – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – csak akkor érvényes, ha azt a gondnoka beleegyezésével vagy utólagos jóváhagyásával tette”. A (2) bekezdés rögzíti továbbá, hogy a korlátozottan cselekvőképes személy a gondnoka közreműködése nélkül is a) tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre a jogszabály feljogosítja; b) megkötheti a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket; c) rendelkezik a munkaviszonyból, munkaviszony jellegű jogviszonyból, társadalombiztosítási, szociális és munkanélküli ellátásból származó jövedelme 50%-ával; annak erejéig kötelezettséget is vállalhat; d) megköthet olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez.

A rendőrség által aláíratott nyilatkozatok egyik ilyen kategóriába sem tartoznak, így nyilvánvaló, hogy az I. r. panaszos a II. r. panaszos közreműködése – beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása – nélkül nem tehetett volna meg azokat. Ennek a követelménynek a teljes körű érvényesüléséhez nem elégséges, hogy a nyilatkozatok aláírása a gondnok jelenlétében történjék, ahhoz garanciális szempontból az is szükséges, hogy beleegyezését vagy utólagos jóváhagyását a gondnok aláírásával is igazolja.

Még ha az események a rendőrök által elmondottak szerint történtek is, a rendőrök még a két panaszos távozása előtt tudomást szereztek arról a tényről, hogy az I. r. panaszos gondnokság alatt áll, módjukban állt volna tehát a II. r. panaszost visszahívni és az iratokat – különösen ha azokat a jelenlétében már felolvasták – vele aláíratni.

Az utólagos gondnoki jóváhagyást igazoló aláírás megszerzésének elmulasztását – az igazolás garanciális jelentőségét figyelembe véve – a Testület az I. r. panaszos tisztességes eljáráshoz való joga megsértésének minősítette.

6) A törvényes képviselő előadása szerint a panaszossal szemben eljáró rendőrök nem megfelelő bánásmódot tanúsítottak, a panaszos emberi méltóságát sértő módon léptek fel. Ennek kapcsán beadványa kiegészítésében rögzíti, hogy a rendőrök az I. r. panaszost „bunkónak” nevezték azért, mert nem tudta aláírni a nevét, illetve az intézkedés során a „hülye gyerek” kifejezéssel illeték. A törvényes képviselő előadása szerint továbbá a rendőrök az intézkedés helyszínén a panaszos etnikai hovatartozása kapcsán méltóságot sértő, gyűlölködő kijelentéseket tettek, amit több tanú is igazolni tud.

A rendőrök úgy nyilatkoztak, hogy a sérelmezett események során egyik érintettel szemben sem használtak semmilyen sértő kifejezést.

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése értelmében „a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait”, míg a 11. § (1) bekezdés rögzíti, hogy „a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni”.

Felhívja továbbá a Testület a figyelmet a Magyar Köztársaság Rendőrségének Etikai Kódexében (a továbbiakban: Etikai Kódex) foglalt követelményekre is, amelyek ugyan nem minősülnek normatív előírásoknak, mégis alapjaiban határozzák meg a rendőri hivatás értékeit, és erkölcsi iránymutatásul szolgálnak a rendőrség és az egyes rendőrök számára. Az Etikai Kódex 5. pontja szerint „a rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit (...) indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz (...) megalázó bánásmódot és ezt másoktól sem tűri el”.

A Testület a fenti rendelkezésekre hivatkozással számos korábbi állásfoglalásban is leszögezte már álláspontját, miszerint az intézkedő rendőröktől – mint közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaitól – minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés. Véleményét – amelyet a konkrét esetben is irányadónak tekint – 64/2008. (VIII. 18.) számú állásfoglalásban az alábbiak szerint foglalta össze. „A rendőri hivatást választóktól, főleg az Rtv.-ben is szereplő szolgálati feladatok ellátása során – ezen belül is elsősorban akkor, amikor intézkedés közben az állampolgárokkal közvetlen kapcsolatba kerülnek – más állampolgárokénál magasabb erkölcsi tartás, fokozottabb türelmesség és tolerancia, körültekintő és mások számára példaértékű viselkedés várható el. Mindez adódik az Rtv. azon rendelkezéseiből, amelyek kiemelkedő közhatalmi jogosítványokkal ruházza fel a rendőröket, az államszervezetben belül kitüntetett pozícióba helyezve őket.”

A jelen esetben a panaszosi és a rendőri előadások ellentmondtak egymásnak azzal kapcsolatosan, hogy a rendőrök használtak-e a panaszossal szemben olyan kijelentéseket, amelyeket utóbbi emberi méltóságát sértőnek érezhetett. A Testület ezt az ellentmondást az intézkedésnél jelen volt tanú – a panaszos édesapja – nyilatkozata alapján sem tudta feloldani, mivel a tanú a Testület felhívására a sérelmezett eseményekről nem számolt be.

A Testület mindezek alapján nem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a rendőrök betartották-e az Rtv. 2. §-ában rögzített előírásokat, ezért az I. r. panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelmét a rendőrök által alkalmazott hangnemmel összefüggésben nem tudta megállapítani.

V.

1) A II. r. panaszos beadványában kifogásolta, hogy az I. r. panaszos kihallgatásának ideje alatt több alkalommal is megpróbált bemenni az I. r. panaszoshoz, és azt is jelezte a rendőröknek, hogy a panaszos nélküle semmit nem írhat alá. A rendőrök azonban nem engedték be.

A rendőrségi iratok tanúsága szerint a rendőrök látták, hogy az épület előtt többen várakoznak. Utóbb kiderült, hogy a panaszos szülei is ott voltak, akik meg is próbáltak bejutni az előállítóba, de azt a rendőrök megakadályozták azzal, hogy felszólították őket, hagyják el az épületet. A rendőrök arról számolnak be továbbá, hogy azt, hogy az I. r. panaszos gondnokság alatt áll, a II. r. panaszos csak távozásukkor közölte.

Az Rtv. az előállított személy és a hozzátartozók kapcsolattartásával összefüggésben egyetlen rendelkezést tartalmaz a 18. § (1) bekezdésében, amely szerint a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.

A hivatkozott rendelkezés a törvényes képviselő értesítését a rendőrség kötelezettségeként írja elő arra az esetre, ha kiderül, hogy az intézkedés alá vont személy gondnokság alatt áll. Bár az Rtv. erre kifejezett utalást nem tartalmaz, a rendelkezés célja nyilvánvalóan az, hogy lehetővé tegye a gondnok megjelenését és gondnoki feladatainak teljesítését, amelyekhez (pl. a gondnokolt nyilatkozatainak jóváhagyásához) szükséges lehet a gondnok és a gondnokolt személyes találkozása.

Alapjogi szempontból aggályos lehet ezért, ha a rendőrség a gondnok és a gondnokolt kapcsolatfelvételét megakadályozza.

A Testület azonban – a megkeresett tanúk hallgatására és szűkös bizonyítási lehetőségeire tekintettel – **nem tudta kétséget kizáróan megállapítani, hogy az I. és a II. r. panaszos kapcsolatfelvétele milyen módon történt a rendőrségi épületben, így nem tudott állást foglalni abban a tekintetben, hogy ezzel összefüggésben sérült-e a II. r. panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.**

2) Kifogásolja a II. r. panaszos az is, hogy a rendőrök vele is modortalanul, durván beszéltek, és a szemére vetették, hogy milyen nőszemély, „hogy ilyen bunkó gyereket nevelt, aki írni és olvasni sem tud”. Ezek után kizavarták őt az épületből.

A rendőrök úgy nyilatkoztak, hogy a sérelmezett események során egyik érintettel szemben sem használtak semmilyen sértő kifejezést.

A Testület a panaszosi sérelem értékelése keretében visszautal a jelen állásfoglalás IV. részének 6) pontjában rögzített jogszabályi követelményekre és azzal kapcsolatosan kifejtett álláspontjára.

A konkrét sérelem kapcsán ugyanakkor megjegyzi, hogy a panaszosi és a rendőri előadás között ez alkalommal is ellentmondást tapasztalt, amelyet arra alkalmas eszköz – különösen a tanúk nyilatkozatai – hiányában nem tudott feloldani.

A Testület ezért nem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a rendőrök betartották-e az Rtv. 2. §-ában rögzített előírásokat, és a II. r. panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelmét nem tudta megállapítani.

VI.

A fentiek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy indokoltan és jogszerűen jártak el a rendőrök, amikor az I. r. panaszost társával együtt intézkedés alá vonták, és annak érdekében magukat szolgálatba helyezték, és kellő jogalap birtokában végezték el az I. r. panaszos igazoltatását, ezért az nem sértette a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogát. A panaszos előállításának jogszerűsége, és azzal összefüggésben a panaszos személyi szabadsághoz való alapvető jogának megsértése a panasz eljárásban nem volt megállapítható, a panaszos mintegy másfél óras fogvatartását pedig nem értékelte a Testület aránytalanul hosszúnak az adott körülmények ismeretében, ezért személyi szabadságának korlátozását azzal összefüggésben jogszerűnek minősítette. A testi kényszer kérdésében a Testület nem tudott állást foglalni, ugyanakkor a bilincselést indokolatlannak ítélte, és arra tekintettel megállapította a panaszos emberi méltósághoz és személyi szabadsághoz való alapvető jogának megsértését. Az utólagos gondnoki jóváhagyást igazoló aláírás megszerzésének elmulasztását – az igazolás garanciális jelentőségét figyelembe véve – a Testület az I. r. panaszos tisztességes eljáráshoz való joga megsértésének minősítette. Nem tudott ugyanakkor megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a rendőrök betartották-e az Rtv. 2. §-ában rögzített előírásokat, ezért az I. r. panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelmét a rendőrök által alkalmazott hangnemmel összefüggésben nem tudta megállapítani.

A Testület – a megkeresett tanúk hallgatására és szükös bizonyítási lehetőségeire tekintettel – nem tudta kétséget kizáróan megállapítani, hogy az I. és a II. r. panaszos kapcsolatfelvétele milyen módon történt a rendőrségi épületben, így nem tudott állást foglalni abban a tekintetben, hogy ezzel összefüggésben sérült-e a II. r. panaszos tisztességes eljáráshoz való joga. Szintén nem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a rendőrök betartották-e az Rtv. 2. §-ában rögzített előírásokat, ezért a II. r. panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelmét azzal összefüggésben nem tudta megállapítani.

A konkrét esetben megvalósult sérelmek a Testület megítélése szerint összességükben elérték a súlyosság azon fokát, amely indokoltá teszi a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak, ezért a Testület a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2011. december 20.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
előadó testületi tag

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET